

Slutrapport

Ekonomiskt stöd till utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har utvärderats med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå).

Brå publicerar ett urval av slutrapporterna på myndighetens webbplats för att sprida kunskap om goda exempel och hjälpa andra aktörer i deras brottsförebyggande arbete. Det här är en sådan rapport.

För sakuppgifter och slutsatser i dessa rapporter står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/ekostod

Utvärderad med stöd från: 

Slutrapport av Brås ekonomiska stöd

Utvärderingar eller uppföljningar som beviljats ekonomiskt stöd från Brås ska slutrapporteras. (se § 4b i kontraktet).

Slutrapporten ska omfatta genomförd uppföljning eller utvärdering och som minst besvara de frågeställningar som anges nedan. Utgå även från er ansökan och följ upp de svar ni angav i formuläret.

Inledande sammanfattning

Sammanfatta utvärderingens eller uppföljningens huvudsakliga resultat och genomförande med maximalt 200 ord.

Projektets mål har i stora drag uppnåtts och samtliga aktiviteter genomförts. Därigenom har projektet resulterat i att skapa trygga rum för unga män att diskutera och höja kunskapen om ämnen kring maskulinitetsnormer och våld, ge dem verktyg att bli motståndskraftiga mot våldbejakande extremism samt att förstå hur de kan öka sitt demokratiska deltagande. Projektet har även resulterat i en kunskapshöjning om radikaliserings och våldbejakande extremism bland lokala politiker, andra beslutsfattare och tjänstepersoner.

Bakgrund

Vilket arbete eller insats har följts upp eller utvärderats? På vilket sätt var insatsen brottsförebyggande? Hur såg situationen ut innan den brottsförebyggande insatsen och vilka resultat förväntade man sig att insatsen skulle ge?

Det utvärderade projektet, *Unga Mot Extremism – Skåne och Blekinge*, syftade till att utveckla ungas inkludering i det förebyggande arbetet kring våldbejakande extremism i alla kommuner i Skåne och Blekinge. Detta skedde genom att ungdomar skulle ges forum för dialog och förutsättningar att själva vara med och driva på sin kommuns arbete med att förebygga våldbejakande extremism. Genom en speciellt framtagen studiecirkelserie fick unga män i åldern 13–25 år i Skåne och Blekinge möjlighet att diskutera maskulinitetsnormer, samhällsstrukturer och individuella förutsättningar som forskningen visar kan utgöra riskfaktorer för att unga väljer att sympatisera med eller ansluta sig till våldbejakande miljöer. Utvärderingen har studerat vilka direkta resultat och kortsiktiga effekter det studerade projektet leder till, dels för de enskilda deltagarna, dels för det lokala verksamhetsfältet i området.

Förväntade resultat var att projektet skulle skapa en plattform där målgruppen har fått en större förståelse kring destruktiva maskulinitetsnormer och genusaspekter kopplade till acceptans kring våld och våldbejakande miljöer.

Projektet ville att ungas röster och levande verklighet, kring riskfaktorer och grunden till dessa, skulle lyftas till politiker och andra beslutsfattare. Förhoppningen var att genom att politiker och beslutsfattare tar del av de ungas röster kommer deras perspektiv med i det kommunala förebyggande arbetet kring normbrytande och destruktiva miljöer.

Frågeställningar och metod

I utvärderingen ville vi dels undersöka hur studiecirkeln och dess tillhörande material, faktiskt gjort en skillnad för deltagarna i projektet. Men också på vilket vis projektet bidragit till förändring i denna olika kommunerna som vi verkat i.

Genom att ge deltagarna verktyg och erfarenhetsutbyte med andra deltagare inom projektet, så hoppades projektet att samtidigt kunna ge med än mer starkare grund, svar på vad för motståndskraft individer behöver för att kunna stå emot och inte "dras in i" radikaliserings och våldbejakande miljöer.

Projektet ville också ge svar på frågan kring hur den uteblivna kommunikationen mellan beslutsfattare, politiker och unga, leder till ännu mer riskfaktorer för denna utvärderings målgrupp att hamna i radikaliserade och våldsbejakande miljöer.

Utvärderingen är baserad på OECD:s utvärderingskriterier, (*relevans, koherens, verkan, effektivitet, effekt, hållbarhet*)¹ och SRC:s tidigare uppdrag och designades med situationsanalys^{2, 3} som metod. Datainsamlingen genomfördes hos projektägaren och i tre av de deltagande kommunerna genom mötesobservationer/-deltagande (4 st.), intervjuer med relevanta roller i kommunerna (9 st., varav 5 män och fyra kvinnor), anteckningar från gruppdiskussioner med deltagande ungdomar vid 6 st. uppstarts- och avslutningsmöten samt projektägarens dokumentation såsom ansökan, studiecirkelmateriel, projektets egna deltagarutvärderingar och interna rapporter. Valet av intervjupersoner baserades på att de i sina respektive yrkesroller arbetar med frågor kring våldsbejakande extremism och radikalisering. Några exempel är kommunpolis, fältassistent och trygghetssamordnare. Av konfidentialitetsskäl ges ingen närmare information.

OECD:s utvärderingskriterier används i hela världen och har genom forskning bekräftats ha mycket stark validitet. Situationsanalys är en väl lämpad metod för att kartlägga och analysera ett socialt fenomen ur ett helhetsperspektiv genom att man tillämpar flera datakällor, -typer och insamlingsmetoder. Metoden är resursmässigt krävande och ställer krav på engagemang hos alla inblandade.

Genomförande och deltagande aktörer

Uppföljningen genomfördes av externa utvärderare: Evangelia Petridou, docent i statsvetenskap, och Jörgen Sparf, docent i sociologi, genom företaget Social Research Connections (SRC). Utvärderarna har ingen formell relation till BRÅ eller projektägaren utöver utvärderingen. Utvärderarna har genom tidigare samverkan med Flamman och en involvering redan under ansökningsstadiet mycket god kännedom om och inblick i projektets brottsförebyggande insats.

Utvärderarna har samverkat kontinuerligt med Flamman under projektets löptid. Då urvalet av deltagande kommuner inte var klart från början fördes en kontinuerlig dialog om vilka som kunde ingå i utvärderingen. Från en utvärderingssynpunkt är inte detta något problem, eftersom målet inte var generaliserbarhet.

Det var utmanande att få tag i intervjupersoner till utvärderingen. De som nåddes förklarade att det hade att göra med hög arbetsbelastning snarare än ovilja. Men det blev också tydligt att projektet inte hade någon bred förankring i de kommuner som intervjuer utfördes i. De aktörer som var med på introduktionsträffarna och i det avslutande dialogmötet var förstås informerade, men därutöver verkar det inte ha varit någon spridning inom kommunernas relevanta verksamhet.

Då utvärderingsmetoden visade sig vara mer krävande för kommunerna än vad som var praktiskt genomförbart valde vi behålla den analytiska ansatsen men skära ner på datainsamlingen (se under metod ovan). Det resulterade i att de kommunspecifika rapporterna fick skrivas ihop till en gemensam.

Resultat

Vilka är uppföljningen eller utvärderingens huvudsakliga resultat? På vilket sätt ska kunskapen från utvärderingen eller uppföljningen användas? Vad krävs för att andra ska kunna upprepa den brottsförebyggande insatsen som utvärderades? Är det möjligt att göra om utvärderingen eller uppföljningen? Går det att urskilja skillnader i resultat avseende kön hos dem som varit mottagare för åtgärderna?

¹ <https://www.oecd.org/dac/evaluation/dacriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm>.

² Clarke, A. E., Washburn, R., Friese, C., & Clarke, A. E. (2018). *Situational analysis. Grounded Theory After the Interpretive Turn*. 2nd ed.. Sage.

³ Clarke, A. E., Washburn, R., Friese, C., & Clarke, A. E. (2016). *Situational analysis in practice: Mapping research with grounded theory*. Routledge.

Projektets mål var att genomföra studiecirkel i flera kommuner i Skåne och Blekinge, med syftet att de unga män som deltar känner sig stärkta och tillsammans kan formulera önskemål till beslutsfattare kring det lokala förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. De genomförda KASAM-skattningarna med deltagare och de enkäter som har fått fyllas i av deltagare av studiecirkeln och studiecirkelledare har båda visat att projektet har uppnått detta resultat.

Ett av målen var att öka ungas inflytande i arbetet mot våldsbejakande extremism samt ungas tilltro till demokratiska instanser och processer. Även om det direkta inflytandet är svårt att bevisa kan projektet sägas uppfyllt målet genom att skapa en större medvetenhet och kunskap om demokratideltagande.

Förutom enkäter och KASAM-skattningarna, samt samtal med projektdeltagare har de avslutande dialogmötena med cirkeldeltagarna, representanter från civilsamhället, tjänstepersoner och politiker i kommunerna bidragit till denna måluppfyllelse.

Det projekt mål som visade sig svårast att uppnå var att skapa en bestående plattform för ungas demokratiska inflytande. Det finns två huvudsakliga anledningar till detta. För det första krävs att lokala politiker och andra beslutsfattare satsar tid, resurser och engagemang i sådana plattformar. Även om projektet har gett förslag och stimulerat till att skapa plattformar kan det faktiska genomförandet bara ske om de lokala aktörerna förbinder sig till det. För det andra finns det redan flera forum och arenor för ungdomarna att delta i, såsom ungdomsråd och medborgardialog. Eftersom projektets plattform inte kompletterar dessa med något som inte redan finns blir målet redundant. Projektet har dock varit agila och istället för att driva plattformsfrågan hårt jobbat med att informera och förklara för ungdomarna hur de kan delta för att påverka. Om de sedan faktiskt gör det är en framtidsfråga bortom utvärderingen.

Ytterligare ett mål var att kommunernas handlingsplaner mot våldsbejakande extremism skulle förankras i lokala lägesbilder där kunskap från civilsamhälle och målgrupper kunde tas tillvara för att i sin tur få en större genomslagskraft och effekt. Även här har projektet levererat resultat och försökt att implementera dem, men återigen är detta något som landar på lokala politiker och beslutsfattare att genomföra i praktiken.

Då projektet också genomgått av genusförändrande ansatser hade projektet som mål att öka kunskapen om kopplingen mellan maskulinitetsnormer och utövande av våld samt deltagande i våldsbejakande extremism. Detta mål har uppnåtts både för projektets deltagare och yrkesverksamma (inkluderat politiker och andra beslutsfattare som deltagit i dialogmöten). Måluppfyllelsen kan ses i enkäterna, intervjuer och KASAM-skattningar med deltagare. Därutöver kunde den också bekräftas genom observationer med yrkesverksamma och politiker under utvärderingens gång. Där observerades en ökad förståelse kring målgruppen och ämnet radikaliserings och våldsbejakande extremism med deltagande yrkesverksamma, beslutsfattare och politiker. Till exempel har uppstartsmötena med olika aktörer i kommunerna fått styras om från att berätta om projektet till att upplysa kring projektets ämnen och målgrupp. På det sättet har projektet haft en kunskapshöjande effekt.

Projektet kan dock sägas varit en alltför tidigt förebyggande ansats i flera kommuner. På individnivå har projektet varit framgångsrikt genom att deltagarna har uppnått önskade resultat. Påverkan på det kommunala arbetet i strukturell benärkelse har dock inte kunnat påvisas. Projektet har bidragit till en ökad dialog mellan unga som ligger i riskzonen för projektets huvudämne och en allmän kunskapshöjning kring varför unga kan hamna i radikala miljöer och utveckla våldsbejakande beteenden både för deltagarna (unga) och yrkesverksamma, politiker och andra involverade. Det var en stor del av det resultat projektets önskade åstadkomma. Mot denna erfarenhet hade det varit värdefullt med en före-efter-mätning av kunskaper kring ämnet radikaliserings och våldsbejakande extremism för de politiker, yrkesverksamma och andra beslutsfattare som deltagit i projektet.

För att bättre uppnå den strukturella påverkan i kommunernas arbete mot våldsbejakande extremism och radikaliserings hade en djupare förankring krävts. Politiker, andra beslutsfattare och tjänstepersoner var med på introduktionen och dialogmötet, men däremellan var de inte nödvändigtvis aktiva i projektet.

Redovisning av Brås ekonomiska stöd

Om aktiviteten beviljats 80 000 kronor eller mer ska ett utdrag ur bokföringssystem eller liknande bifogas för att styrka den ekonomiska redovisningen.

Om det finns outnyttjade medel ska de återbetalas till Brå på bankgiro 755-4082 samtidigt som den ekonomiska redovisningen ska ges in. Om projektet inte genomförts i enlighet med ansökan eller enligt framställan som godkänts av Brå enligt § 3 i avtalet, ska de beviljade medlen återbetalas till Brå samtidigt som slutrapporten ska inskickas. Återbetalning ska ske till bankgiro 755-4082.

Ekonomisk redovisning av «Aktivetsnamn» med dnr 5.1-«Diariennr»

«Sökande_organisation_» beviljades den 26 oktober 2021 ekonomiskt stöd om «Beviljad_summa» kronor för att genomföra »«Aktivetsnamn»». Pengarna har använts enligt nedan.

Aktiviteter/insatser	Totalkostnad	Medel sökt från Brå
Löner för utvärderare (forskare)	312 000	312 000
Resor (för utvärderare)	8 4600	84 600
Material	3 000	3 000
Summa:	399 600	399 600

Övriga finansiärer		
Summa:		

Datum för redovisningen

.....
 Underskrift av firmatecknare/
 behörig företrädare för organisationen

Kassör eller liknande

Namnförtydligande

Namnförtydligande